

OVERZICHT BEÏNVLOEDENDE FACTOREN AGRESSIEF GEDRAG

Een incident met grensoverschrijdend of agressief gedrag valt zelden uit de lucht. Als je er vanop een afstand naar kijkt, zie je verschillende factoren direct en indirect een rol spelen bij het ontstaan ervan. Risicofactoren vergroten de kans dat een incident zich voordoet. Beschermende factoren verlagen die kans.

Breng met deze lijst de beïnvloedende factoren op verschillende niveaus in kaart.

Zet een '+' bij de factoren die positief vervuld zijn of die beschermend werken.

Zet een '-' bij de factoren die negatief vervuld zijn of die een risico inhouden.

Zet een '0' bij de factoren die niet van toepassing zijn.

Dit vormt de basis voor de verdere aanpak van het gedrag.

Clïent/klant/doelgroepmedewerker

LICHAMELIJKE/FYSIEKE GESTELDHEID

- Biologische factoren: genetisch, hormonaal, neurofysiologisch...
- Lichamelijke factoren: pijn, basisbehoeften, infecties, bloedsuiker...
- Middelengebruik: medicatie, alcohol, drugs
- ...

ONTWIKKELING

- Sociaal
- Emotioneel
- Cognitief
- Taal
- Ontwikkelingsstoornis
- ...

ERVARINGEN IN HET VERLEDEN

- Traumatische en angstige ervaringen
- Verleden van agressie en geweld (als dader of als slachtoffer)
- 'Leergeschiedenis' waarin de persoon geleerd heeft om moeilijke situaties aan te pakken
- Een geschiedenis van breuken, verwaarlozing, discontinuïteit en/of dwang
- ...

PSYCHOLOGISCHE GESTELDHEID EN SOCIALE EN EMOTIONELE VAARDIGHEDEN

- Frustratietolerantie
- Zelfregulerend vermogen
- Impulscontrole
- Zelfbeeld
- Perspectief
- Motivatie
- Empathisch vermogen
- Communicatieve vaardigheden
- Probleemoplossende vaardigheden
- Inzicht, introspectief vermogen
- Mate van zelfredzaamheid/afhankelijkheid
- Psychiatrisch ziektebeeld
- Hechttingsvermogen of -problematiek
- ...

PERSOONLIJKE BELEVING VAN HET MOMENT - PERCEPTIE VAN DE SITUATIE, ZORG OF DIENST

- Veiligheid: controle versus machteloosheid
- Mate van zich geborgen/verbonden voelen
- Gebrek aan inspraak
- Gebrek aan privacy
- Stress/spanning
- Seksuele/relatieve frustraties
- Frustraties door verstandelijke beperking
- Frustraties door fysieke beperking
- Frustraties door beperkt sociaal netwerk
- ...

De omgeving

INRICHTING GEBOUWEN EN INFRASTRUCTUUR

- Ligging en staat van de huizen/gebouwen
- Af te leggen afstanden
- Indeling van de ruimten
- Mate van overzicht
- Bewegwijzering naar plaatsen en personen
- Onderhoud
- Beschikbaar materiaal en hulpmiddelen
- ...

FYSIEKE OMGEVING

- Lawaai of slechte akoestiek
- Prikkelers
- Temperatuur
- Geur
- Bewegingsvrijheid
- Mate van privacy
- Binnen of buiten de organisatie werken
- ...

SOCIALE OMGEVING

- Kwaliteit van interacties
- Mate van wederzijdse steun
- Aanwezigheid van positief of negatieve rolmodellen
- Belangrijke gebeurtenissen of veranderingen
- ...

ZORGAANBOD

- Leef-, speel-, leer- en werkklimaat
- Doelen en verwachtingen
- Beschikbaarheid van voorzieningen, activiteiten en mogelijkheden tot ontspanning, afleiding, leren, ...
- Dagindeling, -structuur
- Tempo van en variatie in het aanbod
- Regels, afspraken
- Toezicht
- ...

TIJDSTIP

- Weekend
- Vakantie
- Feest(dag)
- Binnen of buiten de kantooruren werken
- ...

De organisatie

- Stijl van leidinggeven en omgaan met macht
- Organisatiecultuur
- Visie op zorg, omgaan met agressief en grensoverschrijdend gedrag, seksualiteit, alcohol en drugs, pesten...
- Prioriteiten van het beleid
- Administratie
- Financiële situatie
- Wachlijsten
- ...

PERSONEELSBELEID

- Aanwervingsbeleid
- Introductie- en inwerkprogramma's voor nieuwe medewerkers
- Persoonlijke ontwikkelingsplannen: training, instructie, coaching
- (Bij) scholingsprogramma's
- Intervisie/supervisie
- Functioneringsgesprekken
- ...

PLANNING, ORGANISATIE EN COMMUNICATIE

- Coördinatie, rol- en taakverdeling
- Groepskenmerken: gebruikers, team, afdeling
- Groepsgrootte
- Groepssamenstelling
- Teamsamenstelling
- Werkomstandigheden: personeelsbezetting, werktijden, werkdruk, tempowisselingen, teamsfeer, ...
- Regels en afspraken: hoeveelheid en duidelijkheid
- Mate van snel kunnen terugvallen op andere collega's
- Toegestane interventies
- Procedures, afspraken en de opvolging ervan
- Communicatie, overleg, samenwerking, afstemming en ondersteuning binnen en tussen diensten/afdelingen
- Kennis en informatie uitwisseling in en tussen teams, afdelingen, organisaties
- ...

De medewerker

- Fysieke gesteldheid: vermoeidheid, pijn, ongemak, ...
- Sociale, emotionele en psychische gesteldheid: stress, angst, depressie, traumatische ervaringen, ...
- Competenties: kennis, ervaring, vaardigheden
 - o Kennis van en ervaring met de doelgroep
 - o Communicatievaardigheden
 - o Conflictoplossingsvaardigheden
 - o Inzicht in eigen kernkwaliteiten en valkuilen
- Basishouding, attitude, bejegening
- Taken, interventies en handelingen:
 - o Alleen werken
 - o Buiten de voorziening werken
 - o Buiten de kantooruren werken
 - o Intieme taken. Bv. lichamelijke verzorging
 - o Slechtnieuws brengen
 - o Verzoek weigeren
 - o Veranderingen invoeren
 - o Geven of beperken van autonomie en vrijheidsbeperkende maatregelen: gebod, verbod, begrenzing, controle, ...
 - o Overvragen/ondervragen
 - o ...
- ...

Bronnen:

- Cd-rom (2006): Over grenzen: de preventie van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van personen met een handicap.
- Praktische handleiding voor het ontwikkelen, invoeren, evalueren en bijsturen van een preventie- en reactiebeleid. Risicofactoren en preventiemaatregelen.
- GGZ Nederland (2013). Handreiking analyseren van agressie incidenten
- <http://www.gezondenzeker.nl>
- <http://www.icoba.be/Risico's%20op%20agressie>
- <http://www.goedgevoel.be/gg/nl/623/Agresie/article/detail/1489667/2012/08/22/Boos-Verrassend-veel-ziekten-kunnen-oorzaak-zijn.dhtml>
- http://www.idee-pmc.nl/agresie/agresie_oorzaken.html
- <https://www.movisie.nl/publicaties/toolkit-werken-aan-sociale-veiligheid> Bijlage 3: lijst met risicofactoren
- Penterman, E. Nijman, H. Het inschatten van agressie bij patiënten van de ggz-crisisdienst. Tijd schrift voor psychiatrie 51 (2009) 6. P. 355-364
- <http://www.safewards.net/nl/>